

Posudek na rigorózní práci Mgr. Petra Fabiana
Nepřiměřené podmínky ve spotřebitelských smlouvách ve světle směrnice Rady
Evropské unie č. 93/13/EHS

V posledních desetiletích evropské právo výrazně zasahuje do oblastí, které s hospodářským životem výrazně souvisejí. Jednou z nich je i oblast soukromého práva a v jeho rámci i oblast práva občanského, v němž se europeizace nejvýrazněji projevuje v oblasti ochrany spotřebitele

Zvláštní úprava spotřebitelských smluv byla do českého práva zavedena pod vlivem práva evropského, konkrétně pod vlivem směrnic, z nichž lze zmínit zejména :

- a) směrnici Rady 85/577/EHS ze dne 20. 12. 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory
- b) směrnici Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách
- c) směrnici Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. 5. 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, ve znění pozdějších předpisů
- d) směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. 9. 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku, ve znění pozdějších předpisů, aj

Výchozím impulsem pro postupnou europeizaci vybraných institutů občanského práva byl od první poloviny 70. let 20. století zájem na ochraně spotřebitele. Postupně převládl názor, že jedině spotřebitel všestranně informovaný může být rovnocenným partnerem podnikatele (obchodníka), který jako profesionál převyšuje spotřebitele po stránce vybavenosti právní, ekonomické, finanční, zkušenostní aj.

Autor po pečlivé přípravě literární otevřel otázku nepřiměřených podmínek ve spotřebitelských smlouvách ve světle směrnice Rady Evropské unie č. 93/13/EHS, kterou zkoumá a hodnotí ve vztahu k české právní úpravě, a to jak minulé, tak i k právní úpravě účinné. Jde o komplexní práci, která splňuje všechna očekávání čtenáře: práce je pečlivě vedena, obsahuje nejen popis materie, ale i její hodnocení, zahraniční zkušenosti, judikatorní činnost Soudního dvora EU, náměty de lege ferenda, aj. Autor se na několika místech své práce vrací k myšlence, zda česká právní úprava ochrany spotřebitele měla být upravena samostatně mimo rámec občanského zákoníku (jak to činí např. právní řád francouzský) či zda je organické její zařazení přímo do občanského zákoníku. Autora si dovoluji informovat, že po druhém projednávání návrhu občanského zákoníku v Kroměříži odjízďela Legislativní

rada vlády s příslibem předkladatele, že oblast spotřebitelského práva bude upravena mimo výše občanského zákoníku; leč nestalo se tak. Právní úprava vtělená do občanského zákoníku se tak může stát v určitém časovém horizontu předmětem legislativních změn. K požadavku stability občanského zákoníku a zejména k požadavku právní jistoty tato skutečnost rozhodně nepřispívá.

Předmětem autorova zájmu je charakteristika směrnice Rady č. 93/13/EHS a její transpozice v České republice. Tuto část výkladu autor zvládá s dokonalou znalostí věci, odborné literatury, často zahraniční a ústrojně výklad směřuje i k transpozici přílohy směrnice Rady. Z příkladů nepřiměřených podmínek v České republice se autor omezil na neplatnost rozhodčích doložek (v literatuře nejednou zmiňovanou), jakož i na neplatnost prorogačních doložek a aplikace kritéria nepřiměřenosti podle judikatury Soudního dvora EU. Výklad velmi prospěšný, pro čtenáře i v širších souvislostech zajímavý. Mezinárodní aspekt je v práci zastoupen výkladem o transpozici citované směrnice v Portugalské republice; autor přináší v teorii ojedinělý pohled na poměrně neznámou –pro českého čtenáře - portugalskou úpravu. Tvrdí-li autor (s. 117), že „portugalská úprava by mohla být v některých oblastech inspirací pro českého zákonodárce“, obávám se, že to není pro našeho zákonodárce příliš lichotivé hodnocení.

Osobně shledávám za mimořádně zdařilo část 10. rigorózní práce věnovanou Směrnicí Rady a novému občanskému zákoníku spolu se závěry a úvahou de lege ferenda. Stejně tak při hodnocení nové právní úpravy ochrany spotřebitele je autor poměrně kritický, když např. na s. 84 formuluje, že „úprava nepřiměřených podmínek ve spotřebitelských smlouvách v novém občanském zákoníku se ...odchýlila spíše špatným směrem k méně přesné transpozici směrnice Rady č. 93/13/EHS“.

V této souvislosti by mě zajímal názor autora na Ministerstvem spravedlnosti předloženou pracovní verzi návrhu zákona, kterým se mění občanský zákoník, a který návrh nově přináší pod názvem „Ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem“ (§1810n).

Je podle názoru autora dán větší soulad navržené verze s citovanou směrnicí oproti účinnému textu občanského zákoníku ?

Posuzovaná práce Mgr. Petra Fabiana jak po stránce obsahové, tak i formální splňuje požadavky kladené na práce rigorózní, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 17.9.2014

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.